

A Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) jogvédő szervezet álláspontja a szociális és gyermekvédelmi tárgyú törvények Magyar Egyszerűsítési Programmal összefüggő módosításáról, valamint egyéb törvények módosításáról szóló T/10047. számú törvényjavaslatról (a továbbiakban: Javaslat)

A TASZ tudatában van annak, hogy a várandós nő válsághelyzetének meghatározása igen nehéz feladat, ám nem értünk egyet annak – általunk önkényesnek vélt – szűkítésével, valamint azzal, hogy az állam megpróbálja nyomást gyakorolni a nem kívánt terhesség megtartása érdekében.

A Javaslatról általában:

Nem elfogadható, hogy a magzati élet védelméről szóló a 1992. évi LXXIX. törvényben (a továbbiakban: Magzatvédelmi törvény) már definiált „válsághelyzet” fogalma a Gyvtv.-ben új tartalmat kapjon. E megoldás a fogalom megkettőződéséhez vezet és a várandós nő jogainak – különös tekintettel az önrendelkezési jogra – korlátozását vonhatja maga után.

Az alábbiakban fejtjük ki indokainkat.

A Tervezetről részletesen:

Az alábbi fogalom-meghatározást tartjuk sérelmesnek:

18. §

(1) *A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény*

(a továbbiakban: Gyvt.) 5. § o) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(E törvény alkalmazásában)

„o) várandós anya válsághelyzete: olyan családi, környezeti, szociális, társadalmi helyzet vagy ezek következtében kialakult állapot, amely a várandós anya testi vagy lelki megrendülését, társadalmi ellehetetlenülését okozza, és ezáltal veszélyezteti a gyermek egészséges megszületését; ezen belül terhességét eltitkoló válsághelyzetben lévő várandós anya az a válsághelyzetben lévő várandós anya, aki nyilatkozata szerint állapotát környezete és hozzátartozói előtt titokban szándékozik tartani,”

Fentiekből az látszik, hogy a válsághelyzet fennállását – a Magzatvédelmi törvényben meghatározottakon túl – ahhoz kívánják kötni, hogy az a gyermek egészséges megszületését veszélyezteti.

A Magzatvédelmi törvény 5. §-a az alábbiak szerint rendelkezik:

„(2) Súlyos válsághelyzet az, amely testi vagy lelki megrendülést, illetve társadalmi ellehetetlenülést okoz.”

A TASZ álláspontja szerint a Javaslatban vázolt szempontrendszer nem elfogatható, mivel nem áll rendelkezésre olyan objektív mérce, mellyel „mérni” lehetne, hogy a várandós nő helyzete veszélyezteti-e később születendő gyermekét. A TASZ álláspontja szerint e helyzet mérlegelése kizárólag a várandós nő magánügye, ő tudja eldönteni saját belátása szerint, hogy a válsághelyzet fennáll-e.

Rendszertanilag sem illik a válsághelyzet meghatározása a Gyvtv.-be, hiszen az a gyermekek védelmét hivatott rendezni, a magzati élet védelméről a fent említett külön törvény rendelkezik. Nem elfogadható, hogy a Magzatvédelmi törvény által biztosított kereteket egy másik jogszabályhely kívánja tovább szűkíteni.

Az „anya” fogalom használata továbbá mintegy előrevetíti, hogy a várandós nőből anya lesz, tehát kihordja az esetlegesen nem kívánt terhességet és gyermeket szül.

A Javaslat bevezeti továbbá a „*terhességét eltitkoló válsághelyzetben lévő várandós anya*” fogalmát és az ilyen helyzetben lévő várandós nőkre speciális szabályokat fogalmaz meg:

60. §

(1) A Gyvt. 128. §-a a következő (1a) bekezdéssel egészül ki:

„(1a) A terhességét eltitkoló válsághelyzetben lévő, korlátozottan cselekvőképes kiskorú anya kérelmére a gyámhatóság mellőzheti a törvényes képviselő meghallgatását, ha az a terhességét eltitkoló válsághelyzetben lévő várandós anya vagy a születendő gyermek érdekét veszélyeztetné.”

Fenti rendelkezés is ellentmond a Magzatvédelmi törvény vonatkozó szakaszának, miszerint:

8. § (1) Az állapotos nő terhességmegszakítás iránti kérelmét a családvédelmi szolgálat munkatársa (a továbbiakban: munkatárs) előtt személyesen terjeszti elő, a terhességet megállapító szülész-nőgyógyász szakorvos által kiállított igazolás benyújtása mellett.

(2) Korlátozottan cselekvőképes személy nyilatkozatának érvényességéhez törvényes képviselőjének a terhességmegszakítási kérelmet tudomásul vevő nyilatkozata szükséges.

(3) Cselekvőképtelen személy terhességmegszakításra vonatkozó kérelmét nevében törvényes képviselője terjeszti elő.

Ezen rendelkezéseket összevetve látható, hogy a törvényes képviselő megkerülésének lehetőségét rejti magában a javaslat, hiszen, ha a korlátozottan cselekvőképes illetve cselekvőképtelen kiskorú azt a megoldást választja, hogy „titokban” megszüli, majd örökbe adja a gyermeket, akkor nem szükséges a törvényes képviselő hozzájárulása. Ugyanakkor terhességmegszakítás esetén mindenképp a törvényes képviselő tudomására kell jusson a várandósság ténye a jognyilatkozat érvényessége érdekében. Látható, hogy a gyakorlatban ez tulajdonképpen a törvényes képviselő „kiiktatását” szolgálhatja, és nem a várandósság eltitkolásához nyújt segítséget, hiszen nehéz elképzelni, hogy szülőjével egy háztartásban élő kiskorú a várandósságát teljes tartama alatt leplezni tudja, majd „titokban” világra hoz egy gyermeket, akit örökbe ad. Ezen a ponton ismételt ellentmondásosnak látszik a szabályozás, hiszen a kiskorút elég érettnek tekinti ahhoz, hogy kihordjon egy gyermeket, megszüljön, majd örökbe adja, ám az abortuszhoz szülői beleegyezés szükséges. Ebből is az vezethető le, hogy a várandós kiskorú döntési szabadságát nagyban befolyásolja, hogy a jogalkotó olyan környezetet kíván alkotni, melyben a terhesség kihordása és a gyermekszülés kevesebb akadályba ütközik.

Fenti szabályozás a tervezett formában ahhoz vezethet, hogy a kiskorút megfosztja a szülői támogatás lehetőségétől, és helyette az állam látszatsegítségét nyújtva paternalisztikus módon átveszi felette és a rákényszerített gyermek felett a „gondoskodást”.

Felhívjuk a jogalkotók figyelmét, legyenek tekintettel az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése által deklarált jogállamiságból fakadó jogbiztonság követelményére, valamint a VI. cikkben foglalt magán-

és családi élet, otthon és kapcsolattartás tiszteletben tartásához fűződő jogra, mivel a fenti megoldás által okozott visszasság sérti azt.

A TASZ határozott álláspontja, hogy sérti a várandós nő önrendelkezési jogát, és még nagyobb lelki terhet ró rá, amennyiben az abortusz helyett – bár megoldás lehet – erős nyomás alá helyezik, hogy a művi vetélés helyett hordja ki a terhességet, szülje meg a gyermeket, majd adja örökbe. A jogsértés veszélye még nagyobb, ha a terhes nő még tizenéves, és a szülői támogatás helyett hatósági presszióban részesül. A gyermekvállalás a nő és a családja magánügye, arra mindenféle nyomásgyakorlás a **magánélethez való jog** sérelmét jelenti. A nőnek meg kell hagyni a szabad és felelős döntés jogát, hogy tud-e felelősséget vállalni egy gyermekért, illetve, hogy örökbe kívánja-e adni.

Az örökbefogadás adminisztratív terheinek csökkentése üdvözlendő, ám ennek nem szabad azt a célt szolgálni, hogy a várandós nőkre nyomásgyakorlásként használják.

Összegezve álláspontunkat, javasoljuk a válsághelyzet fogalmának meghatározását a Gyvtv.-ből elhagyni, illetőleg a Magzatvédelmi törvényben foglaltakkal azonos módon definiálni.

Budapest, 2013. március 18.

Készítette: dr. Bence Rita
Betegjogi és Önrendelkezési Programvezető

dr. Tóth Gábor Attila s.k.
Elnök
Társaság a Szabadságjogokért